

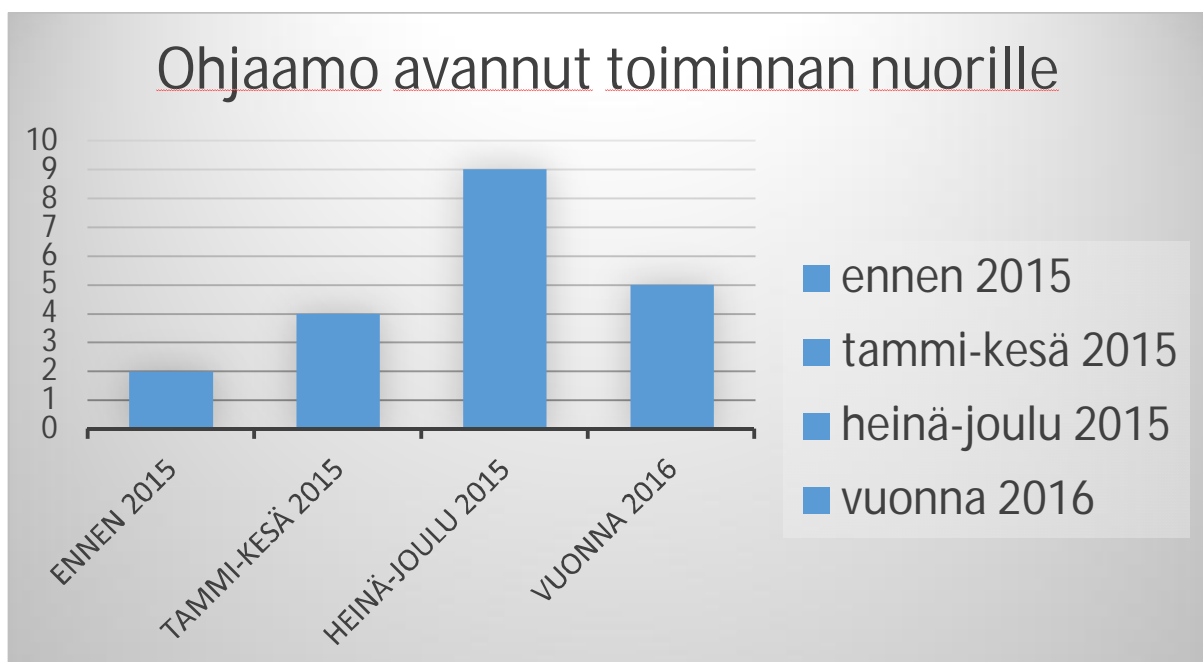
Ohjaamot liikkeessä - Kooste Vertaisoppimiskysely II vastauksista

Kohtaamo toteuttaa kaksi kertaa vuodessa vertaisoppimiskyselyn, jonka kautta Ohjaamot voivat pohtia omaa työtään kehittämisen näkökulmasta. Kaikki vastaukset jaetaan projektipäälliköiden kesken, joten Ohjaamot voivat oppia toisiltaan ja vaihtaa ideoita keskenään. Tutkimuksen näkökulmasta luomme kuvaa Ohjaamojen kehittämisprosesseista ja siitä, millaisia haasteita ja onnistumisia siinä koetaan. Raportointi ja mahdolliset julkaisut tehdään niin, ettei kunta ja vastaajat erotu lainauksissa, jollei erikseen ja yksilöidysti sovita mainittavien Ohjaamojen kanssa muusta.

Tämä II vertaisoppimiskysely lähetettiin 1.2.2016 kaikille projektipäälliköille tai Ohjaamokoordinaattoreille. Kyselyyn vastasi 25 Ohjaamo tai Ohjaamo-hanketta, jotka toimivat useamman kunnan alueella ja saattavat sisältää myös useita Ohjaamo-pisteitä. Ohjaamoja kehoitettiin vastaamaan tiiminä. Vastausaikaa oli kuukausi.

Vastauksia saimme yhteensä 20 Ohjaamolta tai Ohjaamo-hankkeelta, näissä on yhteensä 27 avattua palvelupistettä. Kyselyyn vastasi kaikkiaan noin 70 Ohjaamoissa työskentelevää. Vastauksista kertyi aineistoa lähes 50 sivua. Aineistoa on analysoitu kysymyksittäin hyödyntäen Atlas-ti –analyysiohjelmaa.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneet Ohjaamot tai Ohjaamo-hankkeet (N=20) toiminnan avautumisen mukaan luokiteltuna

Vastanneista Ohjaamoista suurin osa (14) oli avannut toimintansa nuorille enintään puoli vuotta sitten, joten kyseessä on heidän kohdallaan uusi ja käynnistyvä toimintamuoto. Tämä näkyy myös pohdinnoissa. Vastanneet pohtivat, miten Ohjaamo hahmottuu paikallisesti ja valtakunnallisesti. Millaista aukkoa Ohjaamo täyttää paikkakunnalla? Keitä sen pitäisi tavoittaa? Mitä se saa ja tarvitsee tuekseen valtakunnallisesti? Samankaltaisia kysymyksiä voivat pohtia pidempäänkin toimineet Ohjaamot.

Ohjaamon ideaa voidaan määritellä muun muassa näin:

Ohjaamon ydin on siinä, että nuori saa tarvittaessa moniammatillisen avun nopeasti ilman jonotusta. Kuntien taloudellisessa tilanteessa Ohjaamo nopeuttaa tukiprosesseja ja välttää päällekkäisen työn.

Ohjaamosta nuori saa asiakaslähtöisen tuen työelämään kiinnittymiseen.

(Lainaukset pienten kuntien Ohjaamo-tapaamisesta Kiteellä 2/16, kooste löytyy Kohtaamon Pedanet-sivulta.)

Erilaisia vaarojakin on pohdittava uudenlaisen toimintamallin luomisessa:

Ohjaamo ei saa valtakunnallisen mainostuksen myötä ihmisten mielikuvissa muodostua paikaksi, jonne ope, opo, kuraattori, psykologi, terkkä tai muu peruspalvelu automaattisesti voi passittaa nuoren "päivähoitoon" silloin, kun ei ehdi tai jaksa tämän kanssa työskennellä. Perusopetuksen, peruspalveluiden, oppilaitosten ja viranomaisten pitäisi pystyä hoitamaan omat tehtävänsä eikä alkaa luistaa niistä, koska on "se Ohjaamo, joka hoitaa kaiken". Tällä hetkellä valtakunnassamme ilmeisesti kuvitellaan, että Ohjaamot korvaavat tulevaisuudessa kaikki paikalliset palveluvajeet ja korjaavat esim. puutteet perusopetuksen oppilaanohjauksessa. (Vastaus II vertaisoppimiskyselyyn)

Keskeisimmät vertaisoppimiskysymykset koskivat Ohjaamon vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Lisäksi kysyttiin, mitkä nuorten elämään ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin liittyvät kysymykset korostuvat vuosina 2016–2017 ja millä tavalla Ohjaamo voi vaikuttaa niihin. Lopussa oli tilaa vielä terveisille. Kysely löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 1.

1. Ohjaamot onnistuvat ja vahvistuvat

Ohjaamojen vahvuuksia ja onnistumisia kartoitettiin neliosaisella kysymyksellä, jotta saataisiin monipuolisesti esille Ohjaamo-toiminnan erilaiset tavoitteet ja toimijat. Kysymys kuului: Mitkä ovat Ohjaamonne vahvuudet eli missä koette onnistuneenne erityisen hyvin kun ajattelette

- Ohjaamo-toimintamallin paikallista kehittämistä,
- asiakastyötä nuorten parissa,
- Ohjaamon työntekijöiden yhteistyötä,
- Ohjaamon verkostosuhteita ja vaikuttamista alueella?

Useimmin Ohjaamot kokivat onnistumisen iloa nuorten Ohjaamoissa saamasta palvelusta, monialaisen yhteistyön toimivuudesta ja eri organisaatioiden osallistumisesta toimintaan joko käytännön Ohjaamo-työssä tai verkostossa. Näistä kustakin teemasta löytyi parikymmentä mainintaa.

Nuoret palveluissa

Nuoret saavat Ohjaamosta omaehtoista, yksilöllistä ja tarvittaessa monialaista palvelua, joka auttaa nuorta eteenpäin.

Ohjaamon kautta on mahdollista saada usean eri toimijan palveluita. Palvelu on nuorille omaehtoista ja lähtee yksilön tarpeesta. Useiden palveluiden sijoittuminen samaan palvelupisteeseen helpottaa nuoren asiointia, sillä virastosta toiseen siirtyminen vähenee huomattavasti.

Saman katon alta saa apua erilaisiin kysymyksiin, Ohjaamo on avoinna myös virka-ajan ulkopuolella.

Hyvästä nuorten palautteesta mainitsee viisi vastannutta tahoa.

Paras vaikuttavuuden kanava on kuitenkin ehdottomasti ollut nuorten onnistuneet ja henkilökohtaiset Ohjaamo-käynnit, jonka jälkeen hyvä palaute leviää nuorten keskuudessa.

Nuoret suosittelee Ohjaamoa toisilleen: (siellä) ollaan kiinnostuneita ja otetaan heidät tosissaan. Palaute on hyvää. Ohjaamo on viihtyisä ja mukava paikka nuorten mielestä. Nuoret kysymykset ovat ratkenneet Ohjaamon tuella.

Osa Ohjaamoista koki onnistuneensa myös nuorten mukaan ottamisessa ja osallistamisessa toimintaan ja sen kehittämiseen.

Nuoret pääsevät aidosti osallistumaan myös toiminnan kehittämiseen.

Ohjaamo-toiminnalla oli saatu aikaan uusia toimintatapoja nuorten tavoittamiseen ja tukemiseen. Tässä esimerkkejä maininnoista:

Ohjaamo on tuonut alueelle uusia avauksia ja mahdollisuuksia erityisesti toiminnallisuudellaan. Syksyn 2015 aikana Ohjaamo järjesti 23 infoa ja tapahtumaa nuorille/nuorille aikuisille.

Ohjaamo toimii sateenvarjona muille alle 30-vuotiaille suunnatuille hankkeille ja on koonnut kaikki hankkeet samaan asiakirjaan. Yhteistyötä hankkeiden välillä on tehty mm. pop uppien kautta.

Hankkeen lisäarvona on luoda uudenlainen ajattelutapa nuorten työllistymisen edistämiseksi. Yhteistyö TE-toimiston kanssa on hyvää ja puhutaan yhteisistä asiakkaista.

Paikallisessa yhteistyössä on voimaa

Yhteistyö eri organisaatioiden kanssa nähtiin myös useissa Ohjaamoissa vahvuutena, vaikka kehittämistarpeitakin aina on. Ohjaamon toimintamallien kehittämisessä paikalliset tarpeet ovat etusijalla ja Ohjaamo-toimintaa rakennettiin jo olemassa olevan hyvän päälle.

Paikkakunnalla jo ennestään totuttu verkostotyöskentelymalli sai jatkoa Ohjaamosta. Ohjaamo kiinnostaa toimijoita ja yhteistyötä on aloitettu, sekä kehitetään parhaillaan useiden eri toimijoiden kesken.

Olemme saaneet liitettyä hyvin eri peruspalveluja Ohjaamoon ja varmasti löydämme yhteisen tahtotilan sanan varsinaisessa merkityksessä. Tällä hetkellä tahtotila ei ole vahvin mahdollinen, mutta siemen on jo kylvetty ja yhdessä kehitämme niin hyvän palvelumallin, mikä on juuri sopiva meidän seudun tarpeisiin.

Hyvä käytännön yhteistyö TE-palvelujen kanssa mainitaan viidessä vastauksessa. Muitakin tahoja kiiteltiin käytännön yhteistyöstä. Esimerkiksi KELA, sosiaalityö ja -ohjaus, etsivä nuorisotyö, hankkeet sekä kolmannen sektorin toimijat, jotka kytkeytyvät Ohjaamoon, saivat kiitosta.

Kelan ja TE-toimiston mukaan saaminen Ohjaamoon heti alusta lähtien on ollut oleellisen tärkeää. Kolmannen sektorin ja eri hallinnonalojen toimijoiden mukaan kutsuminen laajasti jo varhaisessa vaiheessa. Monet uudet tahot ovat kiinnostuneet myös verkostotyöstä Ohjaamon päivystystoiminnan käynnistymisen myötä.

Eri organisaatioiden osallistuminen liittyy läheisesti myös kokemuksiin onnistuneesta ja kehityskelpoisesta monialaisesta yhteistyöstä. Monialaisesta palvelusta on selvää hyötyä nuorelle mutta myös työntekijöille. He saavat tietoa ja taitoja toisiltaan ja "omaa työtä tarkastellaan sisällöllisesti laajemmin, yli oman ammatti-identiteetin".

Mahdollisuus saada helposti konsulttiapua eri alan ammattilaiselta, työntekijät ovat käytettävissä toisilleen.

Ohjaamot kokivat vahvuudekseen myös ammattitaitoiset työntekijät ja hyvän tiimin.

Ohjaamossa tavattavissa olevilla asiantuntijoilla on todella laaja tietämys paikallisista palveluista ja kyky auttaa nuorta eteenpäin.

Joissakin kunnissa Ohjaamo on tullut jo tunnetuksi ja tunnustetuksi toimijaksi ja muutama Ohjaamo mainitsi myönteisinä asioina kuntapäätäjien jonkinasteisen sitoutumisen

toimintaan.

Paikallisten viranomaisten/päätäjien sitouttaminen ohjaamo-ajatuksen taakse onnistunut kohtalaisesti. Ohjaamon ääni kuuluu paikallisissa nuorten ohjaus- ja palveluverkostoissa.

Näissä Ohjaamojen vahvuuksia ja onnistumisia kuvaavissa vastauksissa näkyy iloa hyvin sujuneista asioista mutta myös realismia. Alkuun on päästy hyvin, mutta vielä on matkaa toimivaan ja nuoria palvelemaan yhteistyöhön.

2. Ohjaamot kehittyvät ja petraavat

Ohjaamojen kehittämiskohteista ja parantamisen paikoista kysyttiin vastaavasti: Mitkä ovat keskeiset kehittämiskohteet Ohjaamossanne? Mitä haluatte erityisesti parantaa toiminnassanne kun ajattelette

- Ohjaamo-toimintamallin paikallista kehittämistä,
- asiakastyötä nuorten parissa,
- Ohjaamon työntekijöiden yhteistyötä,
- Ohjaamon verkostosuhteita ja vaikuttamista alueella?

Ohjaamot haluavat kehittää erityisesti toimintamallejaan ja –käytäntöjään, nuorten tavoittamista ja ohjaamista sekä yhteistyötään niin Ohjaamon sisällä kuin yhteistyöverkostoissa.

Toimintakäytännöt tarkastelussa

Ohjaamot haluavat kehittää omia toimintakäytäntöjään, muun muassa asiakkaan saamaa vastaanottoa, alkukartoitusta, palvelupolkuja ja näiden mallintamista.

Päivystyksessä tulisi olla säännönmukaisesti samat, tietyt palvelut tavoitettavissa, ettei nuori koe tulleensa turhaan - etenkin, jos hän lähtee selvittämään viranomaisasiaa. Päivystäjillä tulee olla aina yhteinen ja jaettu ymmärrys siitä, miten asioimaan tulevan nuoren asiaa edistetään, jos ohjaamovahvuudessa on äkillinen poikkeama esim. sairastumisen vuoksi (alkukartoituslomakkeen teettäminen on aina mahdollista ja suunnitelma seuraavasta askeleesta). Pidetään yllä palvelualltiutta ja ystävällisyyttä oli tilanne miten kireä/yllättävä tahansa.

Palveluiden uusien prosessien mallintaminen on vielä kesken ja päivittäin lisääntyvän asiakasvirran vuoksi on vaikeaa vielä tehdä kovin pysyviä ratkaisuja.

Myös työntekijä- ja tilaresursseissa on parantamisen varaa sekä tietojärjestelmien luomisessa sekä käytössä.

Juuri nyt yhteishaku- ja kesätyöaikaan havaittu: Ohjaamossa on ollut nyt niin paljon asiakkaita, että vastaanottajana oleva yksi nuorisoneuvoja ei ehdi vastaanottaa kaikkia samanaikaisesti. Lisättävä siis resurssia vastaanottoon, jotta jokainen asiakas voidaan ottaa vastaan yksilöllisesti.

Yhteistyössä on vielä haasteista, koska verkostotoimijat eivät ole saaneet riittävästi lisäarvoa omaan toimintaansa palvelumallin rakenteen vuoksi (esimerkiksi tilakysymykset).

(Tarvitaan) toimiva tietojärjestelmä (yksi yhteinen, valtakunnallinen rekisteri).

Tällä hetkellä Ohjaamoilla on käytössään useiden eri organisaatioiden omat rekisteri- ja tilastointivälineet. Lisäksi heille on suositeltu Ohjaamolle soveltuvien, vaikkakin eri tarkoituksiin tehtyjen, ohjelmien käyttöä.

Nuorten tavoittaminen ja ohjaaminen

Nuorten tavoittamisessa, ohjaamisessa ja osallistamisessa nähdään myös kehittämisen tarvetta. Pidempään toimineet Ohjaamot ovat tavoittaneet ymmärrettävästi enemmän nuoria palvelujen pariin; vastikään toiminnan alkaneissa Ohjaamoissa käy enemmän tutustujia, keväällä esimerkiksi kesätyönhaun ja ansioluettelon teon merkeissä. Riippumatta Ohjaamon aloittamisen ajankohdasta asiakaskunnat vaihtelevat eri Ohjaamoissa: osassa käy enemmän kertaluontoisia tiedon ja neuvon hakijoita, osassa painottuvat pitkäaikaisempaa ohjausta tarvitsevien nuorten käynnit. Useimmat nuorista suuntaavat koulutukseen tai työelämään, mutta usein löytyy tarvetta myös elämänhallinnan tukemiseen. Kahdeksan Ohjaamo tai Ohjaamo-hanketta kertoo tavoittaneensa jonkin verran myös palvelujen ulkopuolella aiemmin olleita nuoria.

Ohjaamot haluavat tulla edelleen tutummaksi nuorille; myös ilman ajanvarausta voi poiketa. Osaa nuorista on vaikeaa tavoittaa, ja tämä herättää kysymyksen, mihin Ohjaamon pitäisi keskittyä ja millaiseen kohderyhmään satsata.

NEET-nuorten tavoittaminen on haastavaa - haluavatko he edes tulla tavoitettavaksi? Pitäisikö tehdä enemmän ennaltaehkäisevää?

Ikäluokka 25-29 v. nuorten tavoittaminen ja liittäminen ohjaamon asiakkaiksi (kehittämiskohtena).

Osa Ohjaamoista painottaa toiminnassaan kahvilamaisuutta ja avoimuutta kaikille ja siten leimaamattomuutta. Ohjaamon pitäisi profiloitua heidän näkökulmastaan mahdollisuuksien paikkana.

(Tavoitteena on, että) Ohjaamo nähtäisiin selkeästi kaikkien nuorten paikkana, myös niiden paremmin pärjäävien. Että pysyisi leimaamattomana paikkana.

Vaikka palveluiden ulkopuolella olevat NEET-nuoret ovat ykköskohderyhmänä, on kehitystyössä mukana pidettävä jatkuvasti kaikenlaisia nuoria. Myös esimerkiksi ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat sekä työssä käyvät nuoret on osallistettava näkyvästi Ohjaamoiden kehitykseen. Ja tämä nuorten aikuisten laaja kirjo on tuotava Ohjaamoista viestittäessä aina esille. Ohjaamo on nähtävä valtakunnallisesti mahdollisuuksien paikkana, ei ongelmienhoitopaikkana. Tähän on kiinnitettävä erityistä huomiota valtakunnallisessa markkinoinnissa! Ohjaamot eivät saa leimautua vain syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien asiointipisteiksi. Tätä leimaa on vaikeaa korjata jälkeenpäin.

Osa vastanneista pohtii, ettei nuorisotilamaisuus ole tavoite vaan konkreettiset tulokset nuorten työllistämisessä. Osa puolestaan näkee, että Ohjaamon resurssit kannattaa keskittää todella apua tarvitseviin.

Valtakunnallisessa kehittämishankkeessa ja nuorisotakuun toteuttamisen kannalta keskeisimmässä toimenpiteessä tulisi vielä ponnokkaammin tuoda esiin työllisyydenhoitoa. Ohjaamot eivät voi nykytilanteessa toimia perinteisinä nuorisotoimen laajennoksina. Eli tarvitaan entistä selkeämpi näkemys siitä, mitä ohjaamotoiminnalla halutaan konkreettisesti saada aikaan - nyt yhteys esim. nuorisotakuun virtausaikoihin osin vähäinen.

Ohjaamo ei saa typistyä pelkäksi kevyeksi neuvontatyöksi, koska nuorten ongelmat vaativat syvempää, pitkäkestoisempaa tukea. Se on myös työntekijöiden jaksamisen ja työn mielekkääksi kokemisen kannalta tärkeää. Kaikki nuoret eivät tarvitse apua eivätkä Ohjaamoja. Kaikkien nuorten huomion tavoittamisen sijaan olisi järkevä keskittää vähät resurssit niiden nuorten tavoittamiseen ja auttamiseen, jotka apua todella tarvitsevat.

Tämä on aihe, johon eri paikkakunnilla ja Ohjaamoissa etsitään soveltuvia ratkaisuja. Oli kohderyhmä mikä tahansa, nuorten kohtaaminen ja ohjaaminen vaativat uudenlaisia työtapoja eri taustoista tulevilta ammattilaisilta.

Ohjaamon ollessa uusi konsepti se vaatii myös työntekijöiltä uudenlaista asennetta ja tapaa tehdä omaa työtä. Vastaanottoaikoihin tottuneet työntekijät joutuvat miettimään uudelleen, miten asioita hoidetaan niin, ettei tapaamiselle ole asetettu aikarajoja vaan asioiden hoituminen ja tilanne ja nuoren kokemus ovat määrittäviä tekijöitä työn

tekemisessä. Myös ne nuoret, jotka tulevat Ohjaamoon ilman mitään varsinaista asiaa ja tarvitsevat selvästi keskustelua ja sosiaalisia kontakteja ovat joskus toimijoille hämmentäviä tilanteita. Vapaa keskustelu ilman varsinaisten asioiden hoitoa koetaan joskus vaikeaksi eikä omaan työnkuvaan liittyväksi, vaikka tärkeät asiat voivatkin nousta esiin juuri vapaan keskustelun avulla.

Nuorten ohjaamisessa tarvitaan myös vankkaa tietoa olemassa olevista koulutusmahdollisuuksista, palveluista ja tukimuodoista. Ohjaamoissa työskenteleviä pitääkin kouluttaa näissä asioissa.

Vaihtoehtoisten koulutusmahdollisuuksien tuntemus. Kaikilla päivystäjillä tieto mm. yhteishakuajoista, toimeentulotukiasioista yms. Koulutuksen lisäys.

Useat Ohjaamot näkevät nuorten osallistumisen kehittämisen paikkana. He haluavat rohkaista nuorten osallistumista Ohjaamon toimintaan esimerkiksi vertaisohjaajana tai kehittämistoimintaan.

Nuorten vahvempi osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen (kehittämiskohteenä). Matalan kynnyksen ryhmätoimintojen kehittäminen yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Erilaiset nuoria hyödyttävät ryhmätoiminnat hakevat muotoaan Ohjaamoissa.

Yhteistyön laajentamisen tarve

Ohjaamot näkevät kehittämistarvetta myös monialaisessa yhteistyössä, verkostotyössä sekä palvelun tunnetuksi tekemisessä päättäjille. Ohjaamot kaipaavat lisää toimijoita mukaan tai lisää työtunteja Ohjaamoon. TE-palvelut sekä aikuissosiaalityön, etsivän nuorisotyön ja Kelan palvelut kaipaisivat täydennystä.

Mikäli tietyt emo-organisaatiot antaisivat enemmän resursseja ohjaamotoiminnalle, saataisiin nuoren polku vieläkin toimivammaksi. Esim. TE-toimiston asiantuntijan tulisi oltava osa ohjaamon arkea jatkuvasti.

Myös mielenterveys- ja päihdeosaamista sekä laajaa opintojenohjausta tarvittaisiin.

Ohjaamoon kaivataan päihde- ja mielenterveystyöntekijää, sekä terveydenhoitajaa. Ohjaamotoiminnan vakiintuessa, näiden toimijoiden puute on noussut esille.

Onko olemassa opoa, joka hallitsisi kaiken opinnoista ja oppilaitoksista ja voisi

päivystyksessä edustaa kaikkia tahoja?

Osa Ohjaamoista kaipaa myös järjestötoimijoita enemmän mukaan. Tätä useampi tavoittelee vahvempaa yritys yhteistyötä, jolla edistettäisiin nuorten työllistymistä.

Työnantajayhteistyön aloittaminen, oppilaitosten ennaltaehkäisevän ohjausyhteistyön tehostaminen. Matalan kynnyksen yrittäjyyden edistäminen.

Työpaikkojen / työkokeilupaikkojen löytäminen ja yrittäjien sitoutuminen työllistämään nuoria ja nuoria aikuisia.

Myös aitoa, sektorirajat ylittävää monialaista yhteistyötä tarvitaan nykyistä enemmän. Tavoitellaanko sitä, että kaikki tahot saadaan saman katon alle, on toinen kysymys.

Yhteisen päämäärän entistä parempi kirkastaminen siten, että monialainen yhteistyö toimii aidosti ilman sektorikohtaisia rajoja.

Eri ammattilaisten fyysinen läsnäolo Ohjaamossa puhututtaa, onko todellisuudessa tarvetta tuoda kaikki saman katon alle. Yhteistyö toimii ilmankin.

Useissa Ohjaamoissa pohditaan keinoja sitouttaa päättäjiä ja vastuuhenkilöitä Ohjaamotoiminnan taakse. Tarvitaan:

Vielä enemmän näkyvyyttä ja tunnistettavuutta. Sekä toimintamalliin sitouttamista.

Kaikki alueen toimijat eivät näe Ohjaamotoimintaa tarpeelliseksi alueella. Tavoitteena on kuitenkin yhteistyö, rakentava keskustelu ja oikea tieto palvelusta kaikille. Tässä haasteessa myös valtakunnallinen tuki ja linjaukset ovat merkittävässä roolissa palvelua juurrutettaessa. Hanke on nyt siinä vaiheessa, että alamme vasta käymään keskustelua poliittisesta tahtotilasta ohjaamotoiminnan juurruttamiseksi.

Tähän Ohjaamot kaipaavat ministeriöiden ja Kohtaamon tukea. Tästä viimeisessä luvussa lisää.

3. Nuorten mahdollisuudet ja haasteet nyt

Kysyimme Ohjaamoilta, mitkä nuorten elämään ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin liittyvät kysymykset korostuvat vuosina 2016–2017. Yhteiskunta muuttuu monella tavalla ja se vaikuttaa nuorten elämään, rajaten tai lisäten heidän mahdollisuuksiaan. Ohjaamot nostavat esille tiukan taloustilanteen, jolla on vaikutusta niin koulutusleikkauksiin kuin nuorten

työmarkkinoihin. Huoli taloudellisesta tilanteesta vaikuttaa nuorten tulevaisuuden näkyisiin monella tavalla.

Yleinen taloudellinen tilanne ja kurjistuvat olosuhteet sekä niistä jatkuvasti negatiivinen uutisointi voivat aiheuttaa nuorille toivottomuutta ja näköalattomuutta tulevaisuuden suhteen.

Heikosta työllisyystilanteesta johtuva näköalattomuus, nuoret saattavat mennä päivän kerrallaan, ilman että sitoudutaan pidempiaikaiseen elämänhallintaan.

Nuorten koulutusmahdollisuudet vähenevät Nuorisotakuun toimien supistuessa ja ammatillisen koulutuksen säästöjen takia. Opintotukeen on suunnitteilla leikkauksia. Nuorisotakuussa tarvitaan nyt valtakunnallisia linjauksia.

OKM:n rahoittaman NAO -ohjelman alasajo vaikuttaa kouluttamattomien nuorten mahdollisuuksiin päästä opiskelemaan. Nuorisotakuun päätyminen voi vaikuttaa nuorten elämäntilanteisiin, jos valtakunnalliset linjaukset puuttuvat.

Ammatillisten koulutusvaihtoehtojen vähentyminen (ammattillisen koulutuksen säästöt, keskeyttämiset).

Kasvukeskusten ulkopuolella huolettaa nuorten palvelutarjonnan väheneminen, samoin pääkaupunkiseudulla on huolta laman jatkumisesta ja palvelujen supistumisesta.

Jatkuva lama supistaa palveluita edelleen ja näkyy varmasti palvelun tarpeen ja tuen tarpeen lisääntymisenä.

Kun katselee tilannetta täältä kasvukeskusten ulkopuolelta jossa palvelutarjonta tai niiden saatavuus on rajallista ja entistä enemmän verkkoasiointiin painottuvaa, varsinkin heikoimmassa asemassa olevat nuoret jäävät auttamattomasti niiden ulkopuolelle. Heillä ei ole voimavaroja, osaamista tai pitkäjännitteisyyttä löytää/tavoittaa heille kuuluvia palveluja.

Vastauksissa näkyy huoli siitä, että säästöt ja supistukset vähentävät erityisesti heikossa asemassa olevien nuorten mahdollisuuksia. Uusiakin mahdollisuuksia saattaa syntyä muun muassa monimuotoisilla koulutusmarkkinoilla.

Monimuotoiset koulutusmarkkinat, uudenlaisia mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen ja kouluttautumiseen.

Ohjaamoissa tarvitaan myös mahdollisuuksien hahmottamista ja esiin nostamista.

Nuoret ja työelämä

Nuorten työtilaisuudet ja –taidot on keskeinen ajan haaste. Työ- ja työharjoittelupaikkoja on vähän ja nuorten työttömyysjaksot pitkittyvät. Työelämä asettaa myös kovia vaateita nuorille, eikä työpaikoilla välttämättä ole kunnon ohjausta tarjolla.

Työmarkkinoille pääsemisen vaikeus, työelämän kohtuuttoman kovat odotukset nuorille, työpaikkaohjauksen määrä ja laatu...

Työpaikkoja on tarjolla vain vähän, joten miten nuoria saa työllistettyä?

Keskeisin haaste nuorten nopeasti kasvaneet työttömyysjaksojen pituudet ja pitkäaikaistyöttömyys. Mikäli tilanne jatkuu vuosina 2016 ja 2017 samaan malliin kuin v. 2015, nuorten työelämävalmiuksien heikkeneminen ja kohtaanto työelämän vaatimuksiin tulevat muodostamaan suuren haasteen.

Nuorten työelämäntaitoja tulisi kehittää samalla kun luodaan heille työmahdollisuuksia.

Lisäksi vastauksissa nostettiin esille nuorten elämänhallinnan, mielenterveyden ja jaksamisen kysymykset, samoin yksinäisyys ja päihdeongelmat.

Mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat nuorilla enemmän esillä.

Maahanmuutto mietityttää ilmiönä, mutta erityisesti tulevina palvelutarpeina.

Maakunnan vastaanottokeskuksissa olevat maahanmuuttajanuoret ja heidän pääsemisensä mukaan yhteiskuntaan muutaman vuoden sisällä.

Yksittäisiä mainintoja oli seuraavista haasteista vuosina 2016–2017: nuorten maksuhäiriöt, huumerosmerkinnot sekä pääkaupunkiseudun asunnottomuus.

4. Ohjaamot vastaavat haasteisiin

Kysyimme, millä tavalla Ohjaamot voivat vaikuttaa yllä kuvattuihin haasteisiin ja tilanteisiin. Ohjaamot kiinnittävät paljon huomiota nuorten työllistymismahdollisuuksien lisäämiseen. Yritysyhteistyö saa monia muotoja.

Ohjaamolla on onneksi jo olemassa ja kehitteillä kaikenlaisia ratkaisuja nuorten työllistämiseksi alueella. Vahva yritysyhteistyö on hyvä lähtökohta.

Entistä vaikuttavampien asiakasprossien kehittäminen kohti työllisyyttä sekä jalkautuva yritysysteistyö ja piilotyöpaikkojen etsiminen.

Nuorille tarjotaan koulutusta ja kesätyömahdollisuuksia ja heitä motivoidaan työnhakuun.

Olemme kehittämässä yhdessä kaupungin kanssa uusia kesätyöpaikkoja nuorille, aktivoimme yritysmaailmaa, koulutamme nuoria tyyliin "ajokortti työelämään".

Nuorten työelämä/oppimisvalmiuksien kehittäminen esim. eri koulutuksien, kurssien, teemallisten tapahtumien kautta. Nuorten motivointi, kannustaminen ja rohkaiseminen työnhakuun.

Ohjaamot auttavat koulutusmahdollisuuksien kartoittamisessa ja valintojen tekemisessä. Joustavuus ja sujuvat siirtymät eri koulutus- ja tukimuotojen välillä ovat tähtäimessä.

Ohjaamo auttaa nuorta monimutkaisen koulutusjärjestelmän hahmottamisessa ja omien valintojen selkiyttämisessä.

Ohjaamon/nuorten työpajan/kampusalueen toimintoja yhdensuuntaisesti kehittämällä pystymme vastaamaan näihin tulevaisuuden haasteisiin ja luomaan mallin, jossa nuori voi sujuvasti liikkua näiden palveluiden välillä.

Myös päättäjien on kuultava nuorten tarpeista. Ja nuoria voi kannustaa myös osallistumaan vaikuttamiseen.

Vuoropuhelu laajemmista ongelmista päättäjien kanssa.

Nuorten osallistaminen vaikuttamistyöhön.

5. Terveiset ministeriöille, Kohtaamolle ja Tessulle

Viimeiseksi kysyttiin Ohjaamojen terveisiä ja kehittämisideoita Kohtaamolle, ministeriöille tai TESSU-hankkeelle. Ohjaamojen terveiset kertovat yhteisten mallinnusten ja valtakunnallisen tuen tarpeesta. Ministeriöiden välistä yhteistyötä tarvitaan Ohjaamojen toiminnan jalkauttamiseen ja vakiinnuttamiseen, myös koulutusta ja tiedotusta ajankohtaisista asioista peräänkuulutetaan.

Ministeröt, plis vahvemmin YHTEISTÄ Ohjaamo markkinointia. Ruohonjuuritasolla sitä ei todellakaan näy.

TEMin rooli on tärkeä palvelun tekemisessä pysyväksi.

Ministeriöltä ja Kohtaamolta toivotaan Ohjaamo-palveluiden valtakunnallista konseptointia ja paketointia (hyviä käytäntöjä voi alueilta valtakunnallistaa brändeiksi ja tuotteiksi saakka). Kohtaamon tulisi fokusoida palvelun kehittämiseen systemaattisesti ja olla askelta edellä, tukemassa paikallista työtä.

Kohtaamon toivotaan entistä enemmän jakavan karttuvaa tietoaan eri Ohjaamoiden toimintamalleista ja strategioista. Joitakin Kohtaamon runsaat tietopyynnöt ja viestiminen rasittavat, osa kokee ettei saa riittävästi tietoa.

Vähemmän sähköpostitulvaa ja kaikenlaisia tietopyyntöjä.

Kaipaamme enemmän konkreettisia malleja eri kunnista. Somesta saa yleensä lukea tempauksista mitä tehdään joka puolella, mutta sitäkin tärkeämpää olisi saada tietää mikä on kullisten takana oleva strategia ja suunnitelma eri kunnissa. Parhaimmillaan Ohjaamo voisi tulevaisuudessa olla se paikka tai toiminto joka saavuttaa niitä nuoria aikuisia jotka eivät jo ole jonkun palvelun piirissä ja tähän liittyen kaipaamme myös vinkkejä ja esimerkkejä miten muissa Ohjaamoista on onnistuttu.

Kohtaamon vaikuttamistyöltä kaivataan järeitä otteita ajatellen yhteiskunnan epäkohtia ja Ohjaamo-toiminnan linjaamista.

Nyt kun ohjaamotoiminnalla on suuri näkyvyys, niin Kohtaamon tulisi ottaa "järeämmät otteet" ja lähteä viemään yhteiskunnan epäkohtia ylemmille tasoille/päätäjille.

Kannanottoa päätäjille, miten ohjaamotoiminta taataan/turvataan/koordinoidaan hankekauden jälkeen.

Valtakunnallisia linjauksia tarvitaan pysyvien rakenteiden varmistamiseksi. Ohjaamot tarvitsevat yhtenäisiä ohjeistuksia mm. Kelan ja TE-palveluiden osalta, jotta paikallinen tavoitettavuus voidaan varmistaa tasapuolisesti ja valtakunnallisesti Ohjaamon palvelumallissa.

Tessullekin tuli toiveita tuen joustavuudesta sekä koulutusten käytännön järjestämisestä.

Tessu-hankkeesta vaikea sanoa vielä mitään, mutta siltä odotetaan tällä tietoa tarpeenmukaista ja joustavaa tukea, jossa otetaan huomioon nämä hyvinkin kireät aikaresurssit asiakastyötä tekevien yhteisille valmennuksille.

TESSU-hanke: koulutusten kannattaa olla intensiivisiä, vaikkapa 0,5 päivän räätälöityjä koulutuksia. Tukea mm. prosessien mallintamiseen. Tehkää yhteistyötä teknillisten yliopistojen kanssa (mm. Aalto-yliopisto); esimerkiksi tuotantotalouden aloilla on erinomaista asiantuntemusta mm. LEAN-kehityksestä. Tähän työhön ei yksinkertaisesti riitä vain humanistis-sosiaalinen ja ylipäättään ihmistieteellinen tietopohja.

Ohjaamojen terveiset kertovat paitsi Ohjaamojen tarpeista myös paineista, jota uuden kehittämiseen ja käytännön toteuttamiseen liittyy. Ohjeistuksia, odotuksia ja paineita riittää kaikille Ohjaamo-toimijoille, myös ministeriöille, Kohtaamolle ja Tessulle.

Tulkintaa Ohjaamojen liikkeestä

Listaan tähän nyt alustavia tulkintojani Ohjaamojen vastausten ja kenttäkokemusten perusteella

- Ohjaamojen välillä on yhtäläisyyksiä ja eroja: monialainen työyhteisö ja toimipiste jaetaan eri Ohjaamoissa, ehkä jossain määrin tavoitteetkin; kohderyhmät ja toimintatavat vaihtelevat enemmänkin.
- Ilmassa on paljon innostusta ja jonkin verran hämmennystäkin. Ohjaamo-toiminnassa on vahvoja ideaaleja, mutta toimintaympäristössä nähdään muutoksia ja rankkojakin realiteetteja.
- Verkostotyössä koetaan vaihdellen yritystä, torjuntaa ja onnistumisia.
- Ohjaamo-toiminnalla on laaja kenttä, iso ikähaarukkakin, ja siihen kohdistuu isoja odotuksia.
- Tuloksia pitäisi saada aikaan ja osoittaa nopeasti, ehkä liiankin nopeasti.
- Ohjaamot etsivät ydintään ja kuinka siitä viestisi.
- Tehtäviä ja toimintoja pyritään laajentamaan ja toisaalta niitä on jo tarve rajata.
- Ohjaamo-toimijat saavat kukin sekä myönteistä että kielteistä palautetta. Siitä voi noukkia oleellimmat viestit kehittämiseen.

Liite 1.

Vertaisoppimiskysely II 1.2. – 29.2.

Kysely lähetetään 1.2. kaikille projektipäälliköille tai Ohjaamo-pisteiden koordinaattoreille. Vastatkaahan Ohjaamon tiiminä kyselyyn. Voitte käydä kyselyä läpi esimerkiksi yhteisessä kokouksessa tai kehittämisspäivässä. Vastausaikaa on kaksi viikkoa eli vastauksia odotetaan viimeistään 15.2. mennessä. Kyselyn tuloksia esitellään Ohjaamo-päivillä maaliskuussa.

Kaksi kertaa vuodessa toteutettavalla vertaisoppimiskyselyllä tavoitellaan sitä, että Ohjaamot voivat pohtia omaa työtään kehittämisen näkökulmasta. Vastaukset jaetaan projektipäälliköiden kesken, joten Ohjaamot voivat oppia toisiltaan ja vaihtaa ideoita keskenään. Tutkimuksen näkökulmasta luomme kuvaa Ohjaamojen kehittämisprosesseista ja siitä, millaisia haasteita ja onnistumisia siinä koetaan.

Vastaukset ovat käytössä sellaisenaan Kohtaamolla / Mirjalla sekä Vokesin tutkijaryhmällä analyysia varten. Raportointi ja mahdolliset julkaisut tehdään niin, ettei kunta ja vastaajat erotu, jollei erikseen ja yksilöidysti sovita muusta.

1. Perustiedot:
 - a) Ohjaamon nimi
 - b) Kuinka moni Ohjaamon työntekijä on ollut vastaamassa tähän kyselyyn?
2. Kuvailkaa Ohjaamonne tavoittamia nuoria.
Esimerkiksi kuinka suuri osa heistä on tutustujia, tietoa/neuvoja hakevia tai pidempää ohjausta tarvitsevia? Ovatko he pääasiassa koulutukseen tai työelämään suuntaavia vai elämänhallintaa vahvistavia? Onko Ohjaamo tavoittanut aiemmin palvelujen ulkopuolella olleita? Käyttäkää mielellään omia jaotteluja.
3. Mitkä ovat Ohjaamonne vahvuudet eli missä koette onnistuneenne erityisen hyvin kun ajattelette
 - a) Ohjaamo-toimintamallin paikallista kehittämistä?
 - b) asiakastyötä nuorten parissa?
 - c) Ohjaamon työntekijöiden yhteistyötä?
 - d) Ohjaamon verkostosuhteita ja vaikuttamista alueella?
4. Mitkä ovat keskeiset kehittämiskohteet Ohjaamossanne? Mitä haluatte erityisesti parantaa toiminnassanne kun ajattelette
 - a) Ohjaamo-toimintamallin paikallista kehittämistä?

- b) asiakastyötä nuorten parissa?
 - c) Ohjaamon työntekijöiden yhteistyötä?
 - d) Ohjaamon verkostosuhteita ja vaikuttamista alueella?
5. Mitkä nuorten elämään ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin liittyvät kysymykset korostuvat mielestänne vuosina 2016–2017?
6. Millä tavalla Ohjaamonne voi vaikuttaa niihin?
7. Millaisia terveisiä ja kehittämissideoita teillä on Kohtaamolle tai ministeriöille? Entä TESSU-hankkeelle?

KOHTAAMO on nuorten matalan kynnyksen ohjauspalvelujen (Ohjaamo) ja verkko-ohjauksen kehittämisen koordinaatiohanke. Sen tavoitteena on edistää nuorten työllistymistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Hanke toteutetaan useiden hallinnonalojen, elinkeinoelämän, työelämän ja kolmannen sektorin yhteistyönä. Kohtaamo on osa nuorisotakuun toimeenpanoa ja se saa rahoitusta Euroopan yhteisön sosiaalirahastosta (ESR) hankekaudella 2014-2020.